

ORSZÁGOS RENDŐRFŐKAPITÁNY

1139 Budapest, Teve u. 4-6.
1903 Budapest, Pf.: 314/15.
Tel: (06-1) 443-5573 Fax: (06-1) 443-5733
IRM: 33-104, 33-140 IRM Fax: 33-133
E-mail: orfkvezeto@orfk.police.hu

Szám: 105/244- /2011. RP.

Tárgy: alapvető jogot sértő
rendőri intézkedés elleni
panasz elbírálása

HATÁROZAT

A Rendőrségről szóló 1994. évi XXXIV. törvény (a továbbiakban: Rtv.) 92. § (1) bekezdésében biztosított jogkörömnél fogva, panaszos budapesti lakos által benyújtott panasz tárgyában folytatott eljárás során – figyelemmel az Rtv. 93/A. § (7) bekezdésére, továbbá a Független Rendészeti Panasztestület (továbbiakban: Panasztestület) 274/2011. (X. 5.) számú állásfoglalásának megállapításaira – a panasz kivizsgálását szolgáló jogszerű eljárás lefolytatásának elmulasztására irányuló panasznak

helyt adok,

a rendőri intézkedések és a kényszerítő eszközök alkalmazása tekintetében a panasz

elutasítom.

A határozat ellen a Rtv. 93/A. § (9) bekezdése alapján – figyelemmel a közigazgatási hatósági eljárás és szolgáltatás általános szabályairól szóló 2004. évi CXL. törvény (a továbbiakban: Ket.) 100. § (1) bekezdésére, valamint a 109. § (3) bekezdésére – fellebbezésnek helye nincs, annak felülvizsgálata közvetlenül kérhető a bíróságtól.

A keresetlevelet az Országos Rendőr-főkapitányságnál – a Fővárosi Bíróságnak címezve (1363 Budapest, Pf. 16.) – a felülvizsgálni kért határozat közlésétől számított harminc napon belül kell benyújtani, vagy ajánlott küldeményként postára adni, illetve azt a fenti határidőn belül a Fővárosi Bírósághoz is be lehet nyújtani. (A polgári perrendtartásról szóló 1952. évi III. törvény 330. § (2) bekezdése, 326.§ (7) bekezdése; Ket. 109. § (1) bekezdése).

A határozatot kapják:

- 1) Panaszos
- 2) Független Rendészeti Panasztestület
- 3) Budapesti Rendőr-főkapitányság vezetője
- 4) Irattár

INDOKOLÁS

I.

Panaszos a Független Rendészeti Panasztestületnél előterjesztett panaszja az alábbiak szerint foglalható össze.

A panaszos előadta, hogy 2010. augusztus 10-én, állandó lakóhelye közelében reggeli „futó körét” éppen befejezve egy vasúti átjárón áthaladva szaladt hazafelé. A vasúti átjárótól mintegy 100 méterre levő utcában, az úttest bal oldalán járt, amikor jobbról mellé gurult egy rendőrségi gépkocsi. A járművet vezető rendőr – aki egyedül tartózkodott a gépkocsiban – menet közben az ablakon kikönyökölve kiszólt hozzá. Először a panaszos nem értette, mit mond a rendőr, mivel fülhallgató volt a fülében, amin keresztül zenét hallgatott. A panaszos kivette a füléből a fülhallgatót, és csak ezután hallotta meg, hogy a rendőr mit közöl vele – szabálysértés elkövetése miatt akarta őt igazoltatni –, amire a panaszos úgy reagált, hogy nála nincsen igazolvány, de mindössze pár méterre lakik, ahol tudja magát igazolni.

A rendőri felszólítás után mindketten megálltak, a rendőr kiszállt a gépkocsiból, a panaszos pedig kérésére közölte adatait, amit a rendőr feljegyzett. Ezután a panaszos ismételen közölte, hogy néhány méterre lakik, ahol át tudja adni személyi igazolványát, és elindult a lakása felé.

A rendőr ezután visszaült a gépkocsiba, és kb. 10 méter megtétele után a panaszos elé állt, kiszállt az autóból és a panaszossal közölte, hogy előállítja őt, majd karját megragadta, és szinte „rádobva” őt a gépjármű motorháztetejére megbilincselte. Az eseményt több szomszéd látta, akik szóltak a rendőrnek, hogy ismerik a panaszost és nem tetszésüknek is hangot adtak. Ezt követően kért rendőri segítséget az intézkedő rendőr, aminek révén további két szolgálati gépkocsi összesen négy rendőrrel érkezett.

A bilincselés után az intézkedő rendőr beültette a panaszost a gépjárműbe, és előállította a kerületi rendőrkapitányságra, miközben elvette mobiltelefonját is.

A rendőrkapitányságon egy rendőrnő rögzítette ismételen a panaszos adatait, majd kapott egy igazolást az előállítás tényéről, és kb. egy óra elteltével szabadon bocsátották.

A panaszos 2010. augusztus 10-én, az előállítás időtartamáról szóló igazoláson jelezte, hogy élni kíván panaszjogával („panaszom keletkezett” bekarikázásával), valamint konkrétan azt jelölte meg kifogásként, hogy „*nem tartom jogosnak, három házzal odébb lakom és otthon voltak az irataim*”. E panasz nyomán megtörtént a parancsnoki kivizsgálás, melynek során megállapításra került, hogy az előállítás végrehajtása, valamint a kényszerítő eszközök alkalmazása jogszerű, szakszerű volt. Az eredményről a panaszos értesítést kapott.

A panaszos ezt követően, 2010. szeptember 23-án kelt levélben fordult a XVII. Kerületi Rendőrkapitánysághoz, melyben részletesen kifejtette panaszait és azt, hogy összességében nem fogadja el az értesítésben foglalt megállapításokat, és azok indoklását. Kifejtette, hogy a „*Levélben írt megállapításait a velem szemben alkalmazott eljárás jogszerűsége és szakszerűsége vonatkozásában nem tudom elfogadni.*”, valamint „*Megítélésem szerint a*

velem szemben lefolytatott intézkedés formai és tartalmi vonatkozásaiban semmi szín alatt nem felelhettek meg egyértelműen a rendőrség szolgálati szabályzatában rögzítetteknek.”.

Ezt követően panaszos 2010. december 22-én kelt levelében a Panasztestülethez fordult, melyben a szabálysértési eljárás kapcsán fogalmazza meg kifogásait és fejt ki, hogy „*tényszerűséget mellőző határozattal büntetnek meg azért, mit nem követtem el*”, ugyanakkor kéri a Panasztestület vizsgálatát a megbilincselése, az előállítás körülményei vonatkozásában. E panasz beadványát, szintén a Panasztestületnek címzett módon, 2011. február 24-én kelt levelével egészítette ki, melyben ismételt leírja kifogásait és kéri a Panasztestület vizsgálatát, ugyanakkor újabb adatként e levélben szerepel, hogy a rendőrkapitányság a korábban – 2010. szeptember 23-án kelt – elküldött levelére a mai napig nem válaszolt.

A fenti beadványok tartalma alapján a rendőri intézkedéssel kapcsolatos kifogásai az alábbiakban összegezhetők:

- a panaszos sérelmezte, az intézkedés formai és tartalmi követelményeknek való nem megfelelését;
- a panaszos panaszában kifejtette az intézkedés körülményét, miszerint az intézkedő rendőr mozgó gépkocsiból kezdte meg a panaszossal szemben az intézkedést;
- a panaszos kifogásolta a vele szemben lefolytatott intézkedés jogszerűségét és szakszerűségét;
- a panaszos kifogásolta a rendőrkapitányság értesítésében foglaltakat és azt, hogy az annak nyomán írt levelére nem kapott érdemi választ.

Mindezek alapján kérte a Panasztestület vizsgálatát. A Panasztestület vizsgálata során megállapította, hogy a rendőri intézkedések során a panaszosnak súlyosan sérült az emberi méltósághoz és az abból levezethető személyi szabadsághoz fűződő joga (bilincs alkalmazása), a tisztességes eljáráshoz való alapvető joga, illetve a jogorvoslathoz való joga (az ügy tisztázása érdekében közigazgatási eljárás lefolytatására nem került sor).

II.

A tényállás tisztázásához a hatóság részére az alábbi iratok álltak rendelkezésre:

- a panaszos 2010. december 22-én kelt panaszbeadvány és annak 2011. február 24-én kelt kiegészítése;
- a panaszos 2010. szeptember 23. napján kelt, BRFK XVII. Kerületi Rendőrkapitányság Közrendvédelmi Osztály vezetőjének címzett levele;
- a BRFK XVII. Kerületi Rendőrkapitányság által kiállított igazolás;
- a BRFK XVII. Kerületi Rendőrkapitányság, mint Szabálysértési Hatóság 2010. december 8-án kelt, 01817/1870-18/2010/szabs. számú határozata;
- a panaszos 2010. december 22-én kelt kifogása;

- a BRFK XVII. Kerületi Rendőrkapitányság Közrendvédelmi Osztály Őr-járőrszolgálati Alosztály 2010. augusztus 10. napján kelt, 01170/511082/2010/id. számú előállítás végrehajtásáról és kényszerítő eszköz alkalmazásáról szóló jelentése;
- a BRFK XVII. Kerületi Rendőrkapitányság Közrendvédelmi Osztály Őr-járőrszolgálati Alosztály (váltásparancsnok) 2010. augusztus 10. napján kelt jelentése;
- a BRFK XVII. Kerületi Rendőrkapitányság 2011. február 14-én kelt, 01170-105/1/2011.P vezetőjének tájékoztató levele;
- a BRFK XVII. Kerületi Rendőrkapitányság, mint Szabálysértési Hatóság 2010. október 22-én kelt, 01817/1870-4/2010/szabs. számú jegyzőkönyve;
- a BRFK XVII. Kerületi Rendőrkapitányság, mint Szabálysértési Hatóság 2010. november 30-án kelt, 01817/1870-16/2010/szabs. számú jegyzőkönyve;
- a BRFK Hivatalának vezetőjének 2011. február 15-én kelt, 01000-105-291-2/2011. sz. átírata;
- a BRFK XVII. Kerületi Rendőrkapitányság 2011. február 22-én kelt, 01170-105/1/2011/P. sz. végzése;
- a BRFK XVII. Kerületi Rendőrkapitányság Közrendvédelmi Osztály Őr-járőrszolgálati Alosztály 2010. szeptember 9. napján kelt, 01170/5738/2010/ált. számú értesítése.

Fenti dokumentumok az ügy szempontjából az alábbi releváns információkat tartalmazzák:

- Az előállítás tényéről és időtartamáról kiállított igazolás: a panaszost az Rtv. 33. § (2) bekezdés a) pontja alapján állították elő 2010. augusztus 10. napján 8 óra 40 perctől 9 óra 30 percig. A panaszos az igazoláson úgy nyilatkozott, hogy sérülése az intézkedés következtében nem keletkezett, azonban a „*panaszom keletkezett*” rovatot bekarikázta, és saját kezűleg az alábbiakat írta az igazolás megfelelő helyére: „*Nem tartom jogosnak, három házzal odébb lakom és otthon voltak az irataim*”. Az igazolás egy példányát a panaszos átvette, és azt aláírásával igazolta.

Az igazoláson szerepel a Testület elérhetősége (postacím, telefon, e-mail), valamint tájékoztatás az Rtv. 93. § (1) bekezdése alapján arról, hogy a panaszos a rendőri intézkedéssel szemben az intézkedéstől, illetőleg a jogsérelemtől történő tudomásszerzéstől számított nyolc napon belül panaszt terjeszthet elő a Testület felé.

- A szabálysértési ügyben született határozat: az illetékes szabálysértési hatóság megállapította a panaszos felelősségét közúti közlekedési szabályok kisebb fokú megsértése és jogszerű intézkedéssel szembeni engedetlenség, valamint személyazonosság igazolásával kapcsolatos kötelességek megszegése szabálysértések elkövetése miatt és őt pénzbírsággal sújtotta. Megállapításra került, hogy a panaszos vasúti átjáróban a tilos jelzés ellenére haladt át, a rendőr jogszerű intézkedésének nem engedelmeskedett, valamint az igazolásra feljogosított személy felszólítására személyi adatainak bemondásával kapcsolatosan az intézkedés során valótlan állított.

- Az intézkedő rendőr 2010. augusztus 10. napján kelt előállítás végrehajtásáról és kényszerítő eszköz alkalmazásáról szóló jelentése: a panaszost az Rtv. 29. § (1) bekezdés első fordulata alapján igazoltatták, az Rtv. 33. § (2) bekezdés a) pontjára tekintettel – igazolást megtagadó személy előállítása – előállították.

A jelentés az intézkedés alapjául szolgáló esemény rövid leírásaként azt tartalmazza, hogy az intézkedő r. zászlós a fenti napon 8 óra 35 perckor a Budapest, XVII. kerület Szabadság sugárút és Szent Imre herceg utca kereszteződésénél lévő vasúti átjáró előtt állt szolgálati gépkocsival, mivel a vasúti fényjelző készülék tilos jelzést mutatott, és a felsorompó leeresztett állapotban volt. Ekkor észlelte, hogy mögötte a panaszos kocogva közelíti meg a vasúti átjárót, majd a folyamatos tilos jelzés ellenére átfut azon a Robogó utca felé. Ezután a Robogó utca és a Besenyszög utca kereszteződésénél napszaknak megfelelő köszönés és bemutatkozás után intézkedni kezdett a panaszossal, majd közölte vele az elkövetett szabálysértést. A panaszos ekkor a következőket mondta: „*Hagyjon békén, húzzon innen*”, majd továbbfutott.

Ekkor a szolgálati autóba visszaült a r. zászlós, megelőzte a panaszost, majd kiszállt és közölte vele, hogy igazolja magát, mire a panaszos a járőrautót a másik oldalon megkerülve futott tovább. A történeteket jelentette az ügyelet felé és közölte, hogy a panaszos folyamatosan kivonja magát az intézkedés alól és lehet, hogy testi kényszerre fog sor kerülni. Ezután ismételten megelőzte a panaszost, kiszállt újfent a gépkocsiból és felszólította az igazolásra, amire közölte vele, hogy nincs nála semmilyen személyazonosság igazolására alkalmas okmány és nem mondja be az adatait, mivel nem messze lakik és újfent tovább szándékozott futni.

Ezt követően a r. zászlós a panaszos haladási irányába állt annak érdekében, hogy a továbbfutását megakadályozza és felszólította, hogy az intézkedésnek engedelmességen, illetve kilátásba helyezte a testi kényszer alkalmazását a további ellenszegülés esetére. A panaszos erre közölte nevét, illetve adatait többféleképpen mondta be, majd amikor ellenőrizni szeretne volna a rendőr a nyilvántartásban, akkor ismét tovább kívánt volna futni. A r. zászlós azonban jobb kezével megfogta a panaszos bal karját, amire a panaszos közölte, hogy azonnal engedje el, mert a családjában több „BM-es” is van.

A történetek miatt rádióon segítséget kért, és közölte a panaszossal, hogy elő fogja állítani, és ezért a járőrautóhoz szeretné kísélni. Ennek során folyamatosan próbálta kihúzni a kezét a fogásból, illetve haladási irányába tovább szándékozott menni. Mivel ezt többszöri felszólításra sem hagyta abba, a rendőr közölte a panaszossal, hogy bilincset fog használni. Nevezett a kezeit ekkor maga elé szorította, és folyamatosan ellenszegült a bilincselésnek. Ezt követően karfeszítéssel kezeit hátra bilincselte. Ebben a helyzetben volt a panaszos, amikor a helyszínre érkezett két rendőr (rendőrautóval), akik közreműködtek az előállítás végrehajtásában.

A panaszos a rendőrkapitányságon adatait bemondta, melyek a valóságnak megfeleltek, körözésben nem szerepelt. A panaszos az intézkedés során elmondta, hogy azért, mert valaki átmegy a vasúti tilos jelzésen, még nem kellene vele így eljárni, ezáltal pedig a szabálysértést elismerte.

A panaszost a főügyeletes utasításának megfelelően sérülésmentesen a rendőrkapitányság aulájában helyezték el, ahonnan 9 óra 30 perckor sérülésmentesen távozhatott.

- A váltásparancsnok 2010. augusztus 10. napján kelt jelentése: a váltásparancsnok a Rendőrség Szolgálati Szabályzatáról szóló 62/2007. (XII. 23.) IRM rendelet (a továbbiakban: Szolgálati Szabályzat) 57. §-ára figyelemmel megvizsgálta a kényszerítő eszköz használatát.

A jelentés az eset kapcsán azt a többlet információt tartalmazza, hogy a bilincs alkalmazása előtt a r. zászlós azt közölte: „ellenszegülés megtöréséhez” fog bilincset alkalmazni. A váltásparancsnok rögzítette azt is, hogy ezen cél elérése érdekében a panaszos kezeit hátra helyzetbe bilincselte meg a r. zászlós.

- Az illetékes kerületi rendőrkapitányság vezetőjének tájékoztató levele: az intézkedést foganatosító rendőr intézkedését napszaknak megfelelő köszönéssel, nevének, rendfokozatának, azonosító számának és szolgálati helyének közlésével kezdte meg. A kényszerítő eszközök alkalmazása előtt a figyelmeztetés megtörtént. A rendőri intézkedés befejezését követően, mind szóban, mind írásban megtörtént a panaszos tájékoztatása a panasztétel lehetőségeiről. Az előállítás célja a panaszos adatainak megállapítása volt.

- A panaszos szabálysértési hatóság előtti, 2010. október 22-ei meghallgatásának jegyzőkönyve az intézkedés szempontjából az alábbi releváns információkat tartalmazza. A panaszos elmondta, hogy a vasúti átjáró felé haladt, a sorompó elkezdett emelkedni, és amint odaért az átjáróhoz a sorompó megállt. A jelző lámpát nem látta a panaszos, nem figyelte, mivel neki az balra volt, és tudomása szerint a közlekedésben részt vevőkre csak a jobb oldali jelzések vonatkoznak. A panaszos szétnézett és azt tapasztalta, hogy a vonat már elhaladt, a vasúti sorompó pedig álló helyzetben van. A panaszos futott tovább, majd elhaladt mellette egy rendőrautó, ami megállt és visszatolatott. Amikor a panaszos mellé ért, a rendőr kikönyökölt az ablakon és „valamit” a panaszoshoz szólt, de nem értette, mert a fülhallgatója a fülében volt. Ennek kivétele után a panaszos megkérdezte, mit segíthet, mire a rendőr megkérdezte tőle, hogy tudja-e, hogy átment a vasúti átjárón a piros jelzés ellenére. A panaszos erre úgy reagált, hogy nem ment át a tilos jelzésen. A panaszos úgy fogalmazott: ezen egy darabig elvitáztak, majd közölte vele a rendőr, hogy feljelenti, ami a panaszos szerint nem volt jogos. A rendőr kérte a panaszos iratait, de mivel – futni ment –, nem volt nála semmi, ezért bediktálta nevét és címét, amit a rendőr rögzített. A panaszos felajánlotta ekkor, hogy bemutatja az iratait, hiszen az intézkedés helyszínének utcájában lakik. Az adatok bediktálása után folytatta a futást. A rendőr ekkor megkérte, hogy nem menjen, mert le kell ellenőriznie az adatait. A panaszos hozzátette, hogy ekkor már majdnem lakásánál voltak. A rendőr ekkor azt is közölte a panaszossal, hogy adatait nem tudja a gépkocsiból leellenőrizni, ezért elő fogja őt állítani adat ellenőrzés céljából. A panaszos kérte, hogy azt ne tegye a rendőr, mivel három házzal lakik csak távolabb a helyszíntől, ahol be tudja mutatni az iratait. A panaszos megjegyezte, hogy az intézkedő rendőr ekkor már láthatóan ideges volt és nem volt ura a cselekedeteinek.

A panaszos megjegyezte, hogy nem ismeri el a szabálysértés elkövetését, a rendőri intézkedés alól nem vonta ki magát és a vasúti átjárón pedig nem a tilos jelzéskor futott át.

- A 2010. november 30-án kelt tanú meghallgatási jegyzőkönyv: az intézkedő r. zászlós úgy nyilatkozott, hogy intézkedés napján egy vasúti átjáró előtt állt, amely piros jelzést mutatott és a fénysorompó teljesen leeresztett állapotban volt. A r. zászlós elsőként állt a lezárt sorompó után, a gépkocsiban egyedül tartózkodott. A panaszos szintén az átjárónál volt, azonos haladási irányban, pár méterrel a rendőrségi gépjármű előtt. A sorompó továbbra is leeresztett állapotban volt, tilos jelzést mutatott, a panaszos mégis átkocogott az átjárón.

Az intézkedő rendőr tanú meghallgatása során a jelentésében leírtakat azzal egészítette ki, hogy a felszólítások alkalmával mindig megállt a gépjárművel, abból kiszállt és a haladási irányhoz képest ő mindig előbb volt, azaz az út szélén futó panaszos mellett mindig elhaladt,

majd ismételten megállt. A rendőr a negyedik vagy az ötödik felszólítás után a panaszos után futott, megfogta a karját és a szolgálati gépkocsihoz kísérte, de a panaszos szabadulni akart. Amikor a kocsihoz érték, akkor érkezett meg az erősítés, ekkor a panaszos egyik kezén már rajta volt a bilincs. A rendőr azt is elmondta, hogy a panaszos többféleképpen adta meg a születési dátumát.

A panaszos észrevételként adta elő a meghallgatáson, hogy ő nem állt meg a vasúti átjáró előtt, hanem folyamatosan haladt, kocogott. Amikor odaért a vasúti átjáróhoz, éppen akkor emelkedett fel a sorompó, a jelzőberendezést azonban nem látta, az tőle balra helyezkedett el. Amikor a gyalogosok részére fenntartott fémterelő korláton átment, akkor ért fel a sorompó függőleges helyzetbe. A panaszos előadta, hogy a rendőrautó a negyedik vagy az ötödik járműként állhatott.

A panaszos által konkrétan előadott kifogások kapcsán a vizsgálat az alábbiakat állapította meg.

1. A panaszos sérelmezte, az intézkedés formai és tartalmi követelményeknek való nem megfelelését, ezért e körben a vizsgálat tárgyává tettük azt, hogy az intézkedő rendőr a szabályok szerint igazolta-e magát (nevét, azonosító számát közölte-e).

Az Rtv. 20. §-a rögzíti a szolgálati fellépés módjára vonatkozó rendelkezéseket, amit a Szolgálati Szabályzat 4. §-a egészít ki. Az Rtv. 20. § (2) bekezdése szerint a rendőr az intézkedés megkezdése előtt minden esetben köteles nevét, azonosító számát, illetve az intézkedés tényét és célját szóban közölni. Azonban ha ez a rendőri intézkedés eredményességét veszélyezteti, az intézkedés befejezésekor kell az igazolására szolgáló lépéseket megtenni. A Szolgálati Szabályzat 4. § (1) bekezdése szerint a rendőr az intézkedést – ha az a rendőri intézkedés eredményességét nem veszélyezteti – a napszaknak megfelelő köszönéssel, az intézkedés alá vont nemének, életkorának megfelelő megszólítással, ha egyenruhát visel tisztelgéssel, és a tervezett intézkedés megjelölése és célja, valamint neve és azonosító száma közlésével kezdi meg. A fent idézett jogszabályhelyek tehát kötelezettségként írják elő a rendőrök részére azt, hogy minden esetben közöljék nevüket és azonosító számukat az intézkedés alá vont személlyel, valamint azt, hogy az intézkedés tényéről és céljáról tájékoztatást nyújtsanak.

Az azonosítással kapcsolatosan a rendőrségi iratok és a panaszos nyilatkozata egymástól ellentétes állításokat tartalmaz, így ezek feloldhatatlansága miatt nem állapítható meg teljes bizonyossággal, hogy a jogszabályi előírások szerint azonosította-e magát az eljáró r. zászlós vagy sem, ezért e tekintetben a tisztességes eljáráshoz való jog sérelme nem volt megállapítható. Az intézkedés oka és célja közlése kapcsán ugyanakkor a panaszosi előadás sem tagadja azt a tényt, hogy a rendőr közölte megállításának és a vele szembeni intézkedésnek az okát, ezért a tisztességes eljáráshoz való jog ezen vonatkozásban nem sérült.

2. A panaszos panaszában kifejtette az intézkedés azon körülményét, miszerint az intézkedő rendőr mozgó gépkocsiból kezdte meg a panaszossal szemben az intézkedést, ezért ennek megalapozottságát szintén vizsgálatunk tárgyává tettük.

Az Rtv. 2. §-a (1) bekezdésének második mondata szerint a rendőrség tiszteletben tartja és védelmezi az emberi méltóságot, óvja az ember jogait.

Az eljáró rendőr mind az intézkedést követően készült jelentésében, mind pedig a szabálysértési hatóság előtti meghallgatásán arról számolt be, hogy az intézkedés kezdeményezésekor, minden alkalommal, kiszállt a gépjárműből. A panaszos ezzel szemben azt adta elő, hogy először a rendőr mindössze lelassított a gépkocsival, és az ablakon kikönyökölve szólt hozzá. A panaszosi előadásokból és nyilatkozatokból azonban az is kiderül, hogy az intézkedés folyamán a rendőr kiszállt az autóból.

Az előadások között meghúzódo ellentmondásokat a rendelkezésre álló okirati bizonyítékok alapján nem volt lehetséges feloldani, így kétséget kizáró módon nem lehetett azt a körülményt bizonyítani, miszerint a rendőr az előírt alakiséget mellőzve – a járműből kikönyökölve – kezdte meg az intézkedést. Mind a rendőri jelentés, mind pedig a parancsnoki kivizsgálás azt tartalmazza, hogy a rendőr a jogszabályban előírtaknak megfelelően járt el. Egyébiránt a panaszos több helyütt úgy nyilatkozott, hogy nem hallotta, hogy mit mond a rendőr, ezért az általa előadott autóból kiszólás tartalmát nem is ismerhette meg az intézkedés kezdetekor.

Tekintettel a fentiekre az e körben előadott kifogást elutasítom.

3. A panaszos kifogásolta a vele szemben lefolytatott intézkedés jogszerűségét és szakszerűségét. Ennek értelmében a vizsgálat tárgyát képezte az előállítás, a testi kényszer, valamint a bilincs használatának jogszerűsége.

3.1. Az előállítás jogszerűségének vizsgálata.

Az Rtv. 33. § (1) és (2) bekezdése taxatív sorolja fel az előállítás okait, amelyek közül az előállítás végrehajtásáról szóló jelentésben az intézkedő rendőr az előállítás indokaként a Rtv. 33. § (2) bekezdése a) pontját jelölte meg, miszerint „a rendőr a hatóság vagy az illetékes szerv elé állíthatja azt, aki a rendőr felszólítására nem tudja magát hitelt érdemlően igazolni, vagy az igazolást megtagadja”.

Az Rtv. 29. § (2) bekezdése értelmében „az igazoltatott köteles a személyazonosító adatait hitelt érdemlően igazolni”.

A rendőrségi iratok szerint – amit a panaszos sem cáfolt – a panaszosnál a sérelmezett intézkedés alkalmával nem voltak iratok. Erre tekintettel a fent hivatkozott indok megalapozta a panaszos előállítását, azaz az előállításához szükséges jogalap megvolt.

Ugyanakkor a szükségesség és arányosság, valamint a célszerűség mércéjének figyelem előtt tartásával a rendőr szabad mérlegelésbe esik az előállítás foganatosítása. Az Rtv. 15. § (1) bekezdése szerint „a rendőri intézkedés nem okozhat olyan hátrányt, amely nyilvánvalóan nem áll arányban az intézkedés törvényes céljával”.

Az Rtv. 29. § (4) bekezdése úgy rendelkezik, hogy: „A személyazonosság igazolásának megtagadása esetén az igazoltatott a személyazonosság megállapítása céljából feltartóztatható, a személyazonosság megállapításának sikertelensége esetén előállítható, ha a személyazonosítás megállapítása más módon nem biztosítható, a személyazonosság megállapítása céljából az igazoltatottól ujjnyomat vehető, az igazoltatottól fényképfelvétel készíthető, továbbá a külső testi jegyek észlelés és mérés alapján rögzíthetők.”

Mind a panaszos, mind pedig a rendőr egyöntetűen úgy nyilatkozott, hogy a panaszos az igazoltatás során, azaz a rendőri intézkedés alatt mozgásban volt, otthona felé haladt, futott. A rendőr többszöri felszólítása – ami a gyakorlatban azt jelentette, hogy a rendőr a szolgálati járművel több esetben megállt és abból kiszállt, ami egyértelmű jelzés volt a panaszos felé, hogy a intézkedést akar vele szemben foganatosítani – ellenére a panaszos tovább futott. Az Rtv. 19. § (1)-(2) bekezdése egyértelmű kötelezettségként tartalmazza azt, hogy „A jogszabályi előírások végrehajtását szolgáló rendőri intézkedésnek – ha törvény vagy nemzetközi megállapodás másként nem rendelkezik – mindenki köteles magát alávetni, és a rendőr utasításának engedelmeskedni. A rendőri intézkedés során annak jogszerűsége nem vonható kétségbe, kivéve, ha a jogszerűtlenség mérlegelés nélkül, kétséget kizáróan megállapítható. A rendőr jogszerű intézkedésének való ellenszegülés esetén az Rtv.-ben meghatározott intézkedések és kényszerítő eszközök alkalmazhatók.”.

A panaszos azon cselekménye, amely a folyamatos futásban merült ki, ebben az esetben azt a gyanút keletkeztette, hogy a rendőri intézkedés alól ki akarja magát vonni, a rendőri felszólításnak többszöri alkalommal nem engedelmeskedett. E magatartása kétséget kizáró módon – hiszen maga a panaszos sem tagadta, hogy „futókörét” akarta befejezni és lakhelye közelsége okán nem állt meg – feljogosította a rendőrt arra, hogy a felszólításnak való engedelmességet kikényszerítse a törvényben biztosított eszközökkel.

A panaszos előállítására megfelelő jogalappal és az arányosság szem előtt tartásával került sor, ezért e kifogása nem megalapozott, azt elutasítom.

3.2 A testi kényszer jogszerűségének vizsgálata.

Ezen panasz megvizsgálása során szükséges ismételt az Rtv. 19. § (2) bekezdésére utalni, miszerint jogszerű intézkedésének való ellenszegülés esetén az Rtv.-ben meghatározott intézkedések és kényszerítő eszközök alkalmazhatók.

A testi kényszerről az Rtv. 47. §-a úgy rendelkezik, hogy „A rendőr – intézkedése során – az ellenszegülés megtörésére testi erővel cselekvésre vagy a cselekvés abbahagyására kényszerítést (testi kényszert) alkalmazhat.”. A Szolgálati Szabályzat 59. §-a (1) és (2) bekezdése ad további eligazítást a kérdésben, miszerint kényszerítő eszköz alkalmazása feltételeinek fennállása esetén testi kényszert akkor kell alkalmazni, ha a rendőri erőfölény vagy az intézkedés alá vont személy állapota, magatartása folytán a rendőri intézkedés eredményessége ezzel biztosítható.

A panaszos azon viselkedése, hogy a rendőri intézkedés során, annak befejezése alatt elindult, illetőleg otthona felé továbbfutott – még ha azért is tette azt, hogy ott bemutassa iratait –, egyfajta rendőri intézkedéssel szembeni ellenszegülő magatartásként értékelhető, ezért az arányosság elvének szem előtt tartásával az állapítható meg, hogy alappal döntött a rendőr a testi kényszer alkalmazása mellett, ezért pedig nem sérült a panaszos emberi méltósághoz való joga.

A testi kényszer módja tekintetében, nem volt megállapítható azon körülmény, hogy a panaszost a rendőr a motorháztetőre fektette vagy sem. A rendőrségi iratok mindössze annyiról számolnak be, hogy a rendőr a panaszost a gépkocsihoz kísérte, és mivel a panaszos folyamatosan szabadulni próbált a rendőr fogásából, a rendőr megbilincselte a panaszost. A

bizonyítékok ellentmondó voltára tekintettel ezen kérdés tisztázása nem vezetett eredményre, így a panaszos emberi méltóságához való jogának sérelme a testi kényszer alkalmazása kapcsán nem volt megállapítható.

3.3. A bilincs alkalmazása jogszerűségének vizsgálata.

A rendőri jelentés és az azt kiegészítő tanú meghallgatási jegyzőkönyv azt tartalmazza, hogy az intézkedést foganatosító rendőr tájékoztatta a panaszost az általa elkövetett szabálysértésről és felszólította arra, hogy igazolja magát. A panaszos magatartásából (elfutott) a rendőr arra következtetett, hogy nem hajlandó az együttműködésre. A rendőr több alkalommal felszólította egyrészt, hogy vesse magát alá az intézkedésnek, működjön együtt, másrészt, hogy igazolja magát. A rendőr úgy nyilatkozott, hogy az intézkedés megkezdését a panaszos a „hagyjon békén, húzzon innen” szavakkal vette tudomásul, majd folyamatosan próbálta magát az intézkedés alól kivonni. Az intézkedő rendőr próbálta a panaszos adatait bemondás alapján rögzíteni, de mivel a születési idejét nem adta meg pontosan, illetve több verziót mondott, így az előállítás mellett döntött.

Ezzel ellentmond több ponton a panaszos nyilatkozata, hiszen ő azt adta elő, hogy nem is hallotta, hogy mit mond neki a rendőr és azért nem állt meg, mert úgy gondolta, hogy a közelben lakik és ott majd igazolja magát.

Ezzel kapcsolatban az ellentmondás nem volt feloldható, az viszont tényszerűen megállapítást nyert (hiszen ezt maga a panaszos sem tagadta), hogy a rendőr felszólításai ellenére a panaszos tovább futott. E magatartása alapozta meg a fentiekben már kifejtett jogszabállyal alátámasztott indokok alapján az előállítást és a testi kényszert.

Az Rtv. 48. §-a tartalmazza a bilincs alkalmazásának lehetséges indokait. Ezen szakasz szerint a rendőr bilincset alkalmazhat a személyi szabadságában korlátozni kívánt vagy korlátozott személy önkárosításának megakadályozására, támadásának megakadályozására, szökésének megakadályozására vagy ellenszegülésének megtörésére. A bilincselés szabályait a Szolgálati Szabályzat 60. §-a részletezi. Annak (1) bekezdése példálózó jelleggel felsorolja a bilincs alkalmazásának esetköreit: bilincs alkalmazása különösen azzal szemben indokolt, aki erőszakos, garázda magatartást tanúsít, és ennek abbahagyására testi kényszerrel nem készíthető, vagy aki az intézkedő rendőrt, annak segítőjét, illetve az intézkedésben közreműködőt megtámadja, akinek az elfogására bűncselekmény elkövetésének megalapozott gyanúja miatt került sor, és szökése bilincs alkalmazása nélkül nem akadályozható meg, akinek a jogszerű intézkedéssel szembeni ellenszegülése testi kényszerrel nem törhető meg, aki önkárosító magatartást tanúsít, vagy ilyen magatartás tanúsításával fenyeget. Ugyanezen szakasz (4) bekezdése sorolja fel a bilincselés lehetséges módozatait, amely között a b) pont rögzíti a kezek előre, illetve hátra bilincselését.

A Szolgálati Szabályzat a kényszerítő eszközök általános szabályai között, az 57. § (1) bekezdésében rögzíti, hogy a rendőr szolgálata jogszerű teljesítésekor köteles intézkedéseinek érvényt szerezni, ennek érdekében előzetes figyelmeztetés után, az arányosság elvének figyelembevételével kényszerítő eszközt alkalmazhat. Ha a figyelmeztetés a rendőri intézkedés eredményességét veszélyezteti, a kényszerítő eszköz előzetes figyelmeztetés nélkül is alkalmazható. A (2) bekezdés szerint a rendőr a kényszerítő eszköz alkalmazása során a

testi épséghez fűződő jogokat köteles tiszteletben tartani, és a testi épséget csak a legszükségesebb mértékben veszélyeztetheti. A kényszerítő eszköz alkalmazását a Szolgálati Szabályzat említett 57. §-ának (3) bekezdése alapján jól hallhatóan, közérthetően és határozott módon meg kell előznie a jogellenes magatartás abbahagyására való felszólításnak, „a törvény nevében” szavak előrebocsátásával, illetve az arra vonatkozó figyelmeztetésnek, hogy kényszerítő eszköz alkalmazása következik.

A vizsgált esetben a rendőri jelentések a bilincselés okául és alapjául az Rtv. 48. § d) pontját, azaz ellenszegülés megtörése érdekében történő bilincshasználatot jelölték meg.

A Szolgálati Szabályzat 58. § (2) bekezdése tartalmazza azt, hogy kényszerítő eszközök alkalmazása során mit kell ellenszegülésnek tekinteni. E szerint ellenszegülés az a célzatos, fizikai erőfelfejtéssel járó tevékenység, amely a rendőrt jogszerű intézkedésének megkezdésében, folytatásában vagy befejezésében akadályoz. A jogszabályhely szerint ellenszegülésnek tekinthető különösen az, ha valaki élet, testi épség elleni fenyegetéssel vagy fizikai erőszakkal akadályozza, hogy a rendőr valahová belépjen, valahol tartózkodjon, valahonnan távozzon, valakit személyes szabadságában korlátozzon, illetőleg valakivel szemben intézkedést foganatosítson.

Az előállítás és a testi kényszer jogszerűsége vizsgálatánál levezett indokolás alapján, valamint figyelemmel arra, hogy az eljáró rendőr nyilatkozatai szerint a panaszos a rendőri fogásból szabadulni próbált ellenszegülve azáltal a rendőri intézkedésnek, a szükséges jogalap megvolt a panaszossal szembeni bilincshasználathoz.

A bilincskalkuláció során azonban szintén figyelemmel kell lenni a fent ismertetett Rtv. 15. §-ban foglalt arányosság követelményére. Az Rtv. 16. § (1) bekezdése arányosság elvének érvényesülését kifejezetten a kényszerítő eszközök közös szabályainál is előírja. Eszerint „A rendőr kényszerítő eszközt csak a törvényben meghatározott feltételek fennállása esetén, az arányosság elvének figyelembe tartásával alkalmazhat úgy, hogy az nem okozhat aránytalan sérelmet az intézkedés alá vontnak. Nincs helye a kényszerítő eszköz további alkalmazásának, ha az ellenszegülés megtört, és a rendőri intézkedés eredményessége enélkül is biztosítható.”

A Szolgálati Szabályzat 58. § (1) bekezdése pedig a kényszerítő eszközök fokozatosság elvének szem előtt tartására vonatkozóan rögzíti azt, hogy a kényszerítő eszközök Rtv. szerinti meghatározásának sorrendje fokozatosságot is jelent, súlyosabb kényszerítő eszköz csak akkor alkalmazható, ha az enyhébb kényszerítő eszköz alkalmazása nem vezetett eredményre, vagy sikere eleve kilátástalan.

Mind az arányosság elvét, mind pedig a fokozatosság elvét szem előtt tartva és ezzel az érintettek által elmondottakat összevetve megállapítható, hogy a rendőr többször megállásra szólított fel, mely nem vezetett eredményre. Ezt követően testi kényszert – mint a fokozatosság elvét követő, a felszólításokat követően, gyakorlatilag a második eszközként alkalmazott kényszerítő eszköz – alkalmazott, a panaszos karját megfogta. Amikor azonban elengedte a panaszos az ismét futni kezdett. Ekkor következett a következő – harmadik eszköz – kényszerítő eszköz a bilincselés.

Nem tekinthető aránytalannal a 08.40 órától, 08.55 óráig tartó bilincselés. A 15 perc időtartam nem aránytalanul eltúlzott tekintettel a fenti kifejtett előzményekre és arra, hogy a rendőr ezáltal biztosította az előállítás eredményes végrehajtását.

Az Rtv. bilincselésre vonatkozó rendelkezése az „alkalmazhat” szó használatával általánosságban lehetőséget teremt az intézkedő rendőrök számára, hogy a személyi szabadságában korlátozni kívánt vagy korlátozott személlyel, intézkedés alá vonttal szemben bilincset, mint kényszerítő eszközt alkalmazzanak. A törvény tehát az intézkedő rendőr mérlegelésére bízta, hogy az adott szituációban, az összes körülmény figyelembevételével döntsön a bilincs alkalmazásáról.

Az Rtv. indokolása a törvény VI. fejezetének 48. §-val kapcsolatban a következőket tartalmazza: „A bilincs a további ellenszegülés, a szökés, a támadás megakadályozására szolgáló megelőző, védelmi jellegű kényszerítő eszköz. Ennélfogva alkalmazása előzetes ellenállás tanúsítása nélkül vagy fizikai kényszer folyományaként is szóba jöhet. Az alkalmazás törvényi feltétele azonban, hogy kizárólag személyi szabadság korlátozásával járó rendőri intézkedés keretében (elfogás, előállítás, elővetés, őrizetbevétel) alkalmazható.”

Nem várható el az intézkedést foganatosító rendőrtől, hogy egy esetleges támadás, ellenszegülés, szökés bekövetkezését megvárja, hanem a jog- és szakszerűség szem előtt tartásával a bilincs használatára egy esetlegesen bekövetkező esemény megelőzése érdekében kell intézkedni. Ha a rendőr mérlegelési körébe tartozó döntése során fennáll a támadás, ellenszegülés, önkárosítás, esetünkben szökés gyanúja, a bilincset mint kényszerítő eszközt minden további mérlegelés nélkül alkalmazhatja, illetve azt a rendkívüli események (szándékos egészségkárosítás, hivatalos személy elleni erőszak, stb.) megelőzése érdekében alkalmaznia is kell mind a saját, mind az intézkedés alá vont életének, testi épségének védelme érdekében.

A panaszos által sérelmezett bilincselés jogalapja fennállt az intézkedés során tanúsított magatartása miatt, ezért a panaszt e tekintetben elutasítom.

4. A panaszos kifogásolta a rendőrkapitányság értesítésében foglaltakat és azt, hogy az annak nyomán írt levelére nem kapott érdemi választ. Ebben a tekintetben a vizsgálat tárgyát képezte a XVII. kerületi Rendőrkapitányság panasz eljárása.

A rendelkezésre álló iratok alapján az eljárás során megállapítást nyert, hogy a BRFK XVII. kerületi Rendőrkapitányság nem a hatályos jogszabályok szerint bírálta el a panaszos kifogásait. A panaszos első esetben az igazoláson jelezte, hogy élni kíván panaszjogával, mert nem tartotta jogosnak a rendőri intézkedést.

Az Rtv. jogorvoslatra vonatkozó szabályai értelmében (Rtv. 92. (1) bekezdés), akinek e törvény IV., V. és VI. fejezetében meghatározott kötelezettség megsértése, a rendőri intézkedés, annak elmulasztása, a kényszerítő eszköz alkalmazása alapvető jogát sértette – választása szerint – panasszal fordulhat az intézkedést foganatosító rendőri szervhez, vagy kérheti, hogy panaszát az országos rendőrfőkapitány a Panasztestület által lefolytatott vizsgálatot követően bírálja el.

A panaszosnak az igazoláson tett nyilatkozata az intézkedést foganatosító szervhez benyújtott rendőri intézkedés elleni panaszként kell értékelni. Az Rtv. 93/B § (1) bekezdése

értelmében „Az intézkedést foganatosító szervhez benyújtott panaszt az intézkedést foganatosító szerv vezetője közigazgatási hatósági eljárásban bírálja el.”.

A BRFK XVII. kerületi Rendőrkapitányság az eljárási szabályokat figyelmen kívül hagyva nem hozott a közigazgatási hatósági eljárás szabályai szerint alakszerű határozatot, ezzel megfosztotta a panaszos a jogorvoslati jogától.

Az eljárási szabályok súlyos megsértése miatt sérült a panaszos jogorvoslathoz fűződő joga, valamint a tisztességes eljáráshoz való joga, így ebben a tekintetben a panasznak helyt adok.

III.

A Panasztestület a panaszos által előterjesztett panaszt megvizsgálta, és a fent hivatkozott állásfoglalásában azt megalapozottnak találta. A Panasztestület megállapította a panaszos emberi méltósághoz és az abból levezethető személyi szabadsághoz fűződő jogának (bilincselés alkalmazása tekintetében), és a tisztességes eljáráshoz való alapvető jogának, valamint a jogorvoslathoz való jogának sérelmét (nem megfelelően lefolytatott panasz eljárás tekintetében).

A határozat II. részében részletesen kifejtett indokok alapján a Panasztestület megállapításaival a 4. számon jelzett kifogás tekintetében egyetértek, az 1., 2., és 3. számon jelzett kifogások tekintetében pedig eltérő álláspontomat (jogszabállyal alátámasztott részletes indokolással együtt) fentebb kifejtettem.

Hatásköri és illetékességi szabályokat az Rtv. 92. § (1) bekezdése, illetve a 93/A. § (6) és (7) bekezdése tartalmazza, miszerint „Akinek az e törvény IV., V. és VI. fejezetében meghatározott kötelezettség megsértése, a rendőri intézkedés, annak elmulasztása, a kényszerítő eszköz alkalmazása (e fejezet alkalmazásában a továbbiakban együtt: intézkedés) alapvető jogát sértette - választása szerint - panasszal fordulhat az intézkedést foganatosító rendőri szervhez, vagy kérheti, hogy panaszát az országos rendőrfőkapitány, valamint a főigazgatók a Testület által lefolytatott vizsgálatot követően bírálja el.”, és „A Testület a panaszt kilencven nap alatt vizsgálja meg. A Testület az állásfoglalását külső befolyástól mentesen alakítja ki. A Testület az állásfoglalását megküldi az országos rendőrfőkapitány, valamint a főigazgatók számára. Az országos rendőrfőkapitány a panaszról az állásfoglalás kézhezvételét követő harminc napon belül közigazgatási hatósági eljárásban dönt. Ha az országos rendőrfőkapitány, valamint a főigazgatók határozatban eltér a Testület állásfoglalásától, ezt köteles megindokolni.”

Határozatom az alábbi jogszabályokon alapul:

- a Magyar Köztársaság Alkotmányáról szóló 1949. évi XX. törvény 54.§ (1) bekezdés, 57§. (5) bekezdés;
- a polgári perrendtartásról szóló 1952. évi III. törvény 326. § (7) bekezdése, valamint a 330. § (2) bekezdése;
- a közigazgatási hatósági eljárás és szolgáltatás általános szabályairól szóló 2004. évi CXL. törvény 100. § (1) bekezdése, valamint a 109. § (3) bekezdése;
- a Rendőrségről szóló 1994. évi XXXIV. törvény 2. § (1) bekezdés, 15. § (1) bekezdés, 19. § (1)-(2) bekezdései, 29.§ (2) és (4) bekezdései, 33. § (2) bekezdés a), pont, 47.§, 92. § (1) bekezdés, valamint a 93/A § (7) és (9) bekezdései;
- Rendőrség Szolgálati Szabályzatáról szóló 62/2007. (XII. 23.) IRM rendelet 4.§ (1) bekezdés és az 59.§ (1)-(2) bekezdései.

Budapest, 2011. december „ „

**Dr. Hatala József r. altábornagy
országos rendőrfőkapitány**